

بهای اشتراك	
مذاكرات مجلس شورای ملی سالانه ۲۰۰ ریال	
مذاكرات مجلس سنا ۲۰۰	د
آگهی‌ها ۶۰۰	د
مذاكرات مجلسین و آگهی‌ها ۹۰۰	د

محل اداره	
مجلس شورای ملی	
شماره تلفن: ۲۰۴۴۸ و ۲۸۸۹۶ و ۲۸۸۹۰	
روزنامه یومیه	تک شماره ۳ ریال

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل کلیه قوانین مصوبه و مقررات - گزارش کمیسیونها - صورت مشروح مذاکرات مجلس - اخبار مجلس - انتصابات - آگهی های رسمی و قانونی .

سال یازدهم

۴ شنبه ۳ آبان ماه ۱۳۳۴

شماره ۳۱۲۱

شماره مسلسل ۱۶۲

دوره هجدهم مجلس شورای ملی

مذاکرات مجلس شورای ملی

جلسه ۱۶۲

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز پنجشنبه

۲۷ مهر ماه ۱۳۳۴

فهرست مطالب:

- ۱) تصویب صورت مجلس
- ۲) بیانات قبل از دستور - آقایان: تفضلی، بهبهانی و حائری زاده
- ۳) تقاضای آقای نخست وزیر دایر بطرح لایحه اجازه الحاق دولت ایران به پیمان همکاری متقابل بین ترکیه و عراق بقید يك فوریت و تصویب فوریت آن
- ۴) بیانات آقای قنات آبادی طبق ماده ۸۷ آئین نامه
- ۵) مذاکره در گزارش کمیسیون دارائی راجع بفروش خالصجات
- ۶) تعیین موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه (مجلس دو ساعت و یک ربع پیش از ظهر بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید)

۱- تصویب صورت مجلس

رئیس - اسامی غائبین قرائت میشود (شرح زیر قرائت شد)

غائبین با اجازه آقایان: سنندجی ارباب - خاکباز - امیدسالار - رضا فشار اسکندری - عرب شیبانی - مهندس ظفر بزرگ ابراهیمی - برومند - مصطفی ذوالفقاری - معین زاده - محمودی - سلطانی صادق بوشهری - صراف زاده - بهبهانی سرمد - دکتر سمیع حکمت امامی خوئی - کریمی - صفاری .
غائبین بی اجازه آقایان: دکتر - حمزوی - سعیدی - یارافشار - سالار بهزادی - شفیعی - اریه - قوامی - مهندس اردبیلی - اسفندیاری - شجود - حشمتی مهندس شاهرخ شاهی - صدیقی
دیر آمدگان و زود رفتگان با اجازه

آقایان: قنات آبادی - عبدالصاحب صفائی کدیور - دکتر سعید امامی - دکتر وکیل پناهی - بهادری - اکبر - احمد فرامرزی دولت آبادی - رضائی - امیر تیمور کلالی دهقان - پیراسته - میر اشرافی امیر احتشامی .

رئیس - نظری نسبت بصورت مجلس نیست ؟ (اظهاری نشد) صورت مجلس جلسه قبل تصویب شد .

۲- بیانات قبل از دستور

آقایان: تفضلی، بهبهانی

و حائری زاده

رئیس - نطق های قبل از دستور شروع میشود . آقای تفضلی تفضلی - همیشه سیاستمدارانی توانسته اند بوطن و مردم وطن خود خدمت

کنند که در سیاستهای خارجی روش روشن و صریحی پیش گرفته اند اما مجال است که کشوری بتواند در سیاست خارجی روش روشن و صریح در پیش گیرد مگر اینکه در سیاست داخلی روش محکم و صریح داشته باشد (صحیح است) در کشور ما ایران هم تا سیاست داخلی وضع آشفته و درهمی داشت وضع سیاست خارجی هم آشفته و درهم بود.

در آن روزها تکیه دسته های فتنه انگیز هر روز بهانه و وسیله ای برای درهم ریختن اوضاع کشور فراهم می آوردند وضع کشور از لحاظ سیاستهای خارجی هم آشفته بود .

باینکه آشوب گرانی که بزبان رژیم و استقلال وطن ما آزادانه دست بکار فتنه و فساد میزدند همه از کمونیستهای وابسته و فرمانبردار مسکو بودند . دولت اتحاد جماهیر شوروی در آن موقع هر چه دولت های ایران خواست و تمنا میکردند طلاهای ایران را نمیداد و نه تنها از تحویل طلاهای ایران خود داری مینمود بلکه هر چند یکبار یاد داشت اعتراض آمیز و شدیدتی خیلی شدیدتر از یاد داشت اخیر از طرف سفارت روس تحویل دولت ایران میشد بادر مسکو بدست سفیر کبیر ایران میدادند و رادیو و روزنامه های مسکو نیز بجانبداری از حزب توده بدولت های ایران بسختی حمله میکردند .

اما پس از قیام افتخار آمیز ۲۸ مرداد سیاست خارجی دولت اتحاد جماهیر شوروی و دولت انگلستان نسبت بایران بکلی تغییر کرد و هر کس که علت این تغییر سیاست شوروی را نسبت بایران جز در سیاست داخلی ایران جستجو کند دچار اشتباه شده است (صحیح است) (عبدالصاحب صفائی - واقعا صحیح است)

پس از قیام ۲۸ مرداد سیاست داخلی ایران صورت ومعنای ثابتی بخود گرفت

یعنی مردمی که از هر ج و مرج ها و آشفته گی ها و زنده باد و مرده بادها ببتک آمده بودند در ۲۸ مرداد قیام کردند و دست بدامن شاهنشاه خود شدند و در اطراف رئیس مملکت گرد آمدند تا کم کم به پشتیبانی صمیمانه و بیدریغ طبقات مختلف مردم ایران کانون های فتنه انگیزی و خیانت و منابع هر ج و مرج و آشفته گی یکی پس از دیگری برچیده شد و سیاست داخلی کشور وضع استوار و روشنی بخود گرفت .

بهمان نسبت که سیاست داخلی ایران ثابت تر میگردد احترام سیاستهای خارجی خواه بلوک غربی و خواه بلوک شرقی نسبت بمملکت ما فزونی میگرفت .

بهمان نسبت که وضع داخلی ایران ثابت تر می شد و هر ج و مرج و آشفته گی که بوسیله حزب توده براه افتاده بود کمتر میگردد دولت اتحاد جماهیر شوروی هم بیشتر جانب احترام و دوستی ایران را نگاه میداشت . تاجائیکه طلاهای ایران را پس دادند در روابط اقتصادی خیلی بیشتر مراعات تجار ایران را کردند و برای اظهار احترام و علاقه نسبت بشاه ایران که در حقیقت احترام بمملکت و مردم ایران است رسماً شاهنشاه دعوت بعمل آوردند و تمام این اظهار محبت ها و احترامها پس از آن شروع شد که سران کمونیستها در ایران دستگیر و محاکمه شدند و هدای از آنها اعدام گردیدند یعنی وقتی که ملت ایران نشان داد که رژیم کشور خود آنقدر بستگی ناگسستنی دارد که برای حفظ آن رژیم ومظهر آن رژیم طبقات زحمتکش ملت وجوانان مترقی کشور قیام وانقلاب میکنند و وقتی که پس از این قیام رهبری رئیس مملکت باعث شد که در ایران آرامش و امنیت برقرار شود و بساط کانونهای بیگانه پرستی و هر ج و مرج برچیده گردد یعنی هنگامیکه سیاست داخلی ایران روشن

عین مذاکرات مشروح یکصد و شصت و دومین جلسه از دوره هجدهم قانون گذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

ملکیت و مردم صادر میشود خود دادی میکنند والا اگر بنا بود نیت ایشان بر حله عمل در آید وضع مردم ایران غیر از این بود که هست و مردم از یک عدالت اجتماعی و زندگی مرفه برخوردار بودند در دولت گذشته بنده و رفقای بنده و شاید اغلب آقایان نسبت بگرفتن هزینه زندگی مردم و ترقی آن امر اتوبوسرانی و رویه هم مشکلات وضع مردم تذکرات عدیده و مکرر دادیم و پس از رفتن آن دولت انتظار داشتیم با وعدههای صریحی که این دولت میدهد در وضع مردم تا اندازه ای تسهیلات فراهم شود این دولت هم مثل سلف خود حتی کار اتوبوس را نتوانست انجام دهد و باینکه یول نفق و قرض دست و پای این دولت را برای کارهای عمومی باز گذارده و آن معاذیر که برای دولت های سابق بود برای این دولت بهیچوجه نیست هیچ اقدامی که مفید بحال مردم باشد انجام نداده هر وزیر که می آید برای اینکه صورتی بکار خود دهد نتواند چند نفر را تغییر و چند نفر را بی گناه منقضی میکند و بهیچوجه بکارهای ماهوری و اصولی تغییر داند صرفاً کاروزراء تغییر و تبدیل و خرید اتومبیل و تشریفات است و اگر فی المثل از یک وزیر عزل بپرسند که علت نصب و عزل این و آن چه بود نمیتواند علت صریحی ذکر نماید بطور خلاصه این دولت و اغلب دولتهای از حسن نیت شاه سوءاستفاده میکنند و در مقابل مردم خود را از هر مسئولیتی مبرا میدانند

زیرا بعضی از وزراء و کارگردانان دولتها از کسانی هستند که بغوی تجمیع و دورویی الفت گرفته و در تمام هیئت های حاکمه بلطائف الجبل خود را دخالت داده و کارها را از جنبه جدی بطرف شوخی میکشاند باید گفت که طبع و ذات این افراد هم غیر از این حکم نمیکند زیرا اغلب از طریق صلح و سازش و مجامله و دست روی دست گذاردن و تعظیم و تکریم بی جا این مقامات را اشغال کرده اند اکثر این آقایان با هر مزاجی میسازند و با هر محیط و طبیعتی خود را سازش میدهند و باید گفت که اینگونه طبایع هزاران فرسنگ از خود گذشته و فداکاری کاری که لازمه خدمتگذاری در این موقع حساس است بدور میباشد (تیمورتاش - صحیح است)

مسلک و مردم صادر میشود خود دادی میکنند والا اگر بنا بود نیت ایشان بر حله عمل در آید وضع مردم ایران غیر از این بود که هست و مردم از یک عدالت اجتماعی و زندگی مرفه برخوردار بودند در دولت گذشته بنده و رفقای بنده و شاید اغلب آقایان نسبت بگرفتن هزینه زندگی مردم و ترقی آن امر اتوبوسرانی و رویه هم مشکلات وضع مردم تذکرات عدیده و مکرر دادیم و پس از رفتن آن دولت انتظار داشتیم با وعدههای صریحی که این دولت میدهد در وضع مردم تا اندازه ای تسهیلات فراهم شود این دولت هم مثل سلف خود حتی کار اتوبوس را نتوانست انجام دهد و باینکه یول نفق و قرض دست و پای این دولت را برای کارهای عمومی باز گذارده و آن معاذیر که برای دولت های سابق بود برای این دولت بهیچوجه نیست هیچ اقدامی که مفید بحال مردم باشد انجام نداده هر وزیر که می آید برای اینکه صورتی بکار خود دهد نتواند چند نفر را تغییر و چند نفر را بی گناه منقضی میکند و بهیچوجه بکارهای ماهوری و اصولی تغییر داند صرفاً کاروزراء تغییر و تبدیل و خرید اتومبیل و تشریفات است و اگر فی المثل از یک وزیر عزل بپرسند که علت نصب و عزل این و آن چه بود نمیتواند علت صریحی ذکر نماید بطور خلاصه این دولت و اغلب دولتهای از حسن نیت شاه سوءاستفاده میکنند و در مقابل مردم خود را از هر مسئولیتی مبرا میدانند

زیرا بعضی از وزراء و کارگردانان دولتها از کسانی هستند که بغوی تجمیع و دورویی الفت گرفته و در تمام هیئت های حاکمه بلطائف الجبل خود را دخالت داده و کارها را از جنبه جدی بطرف شوخی میکشاند باید گفت که طبع و ذات این افراد هم غیر از این حکم نمیکند زیرا اغلب از طریق صلح و سازش و مجامله و دست روی دست گذاردن و تعظیم و تکریم بی جا این مقامات را اشغال کرده اند اکثر این آقایان با هر مزاجی میسازند و با هر محیط و طبیعتی خود را سازش میدهند و باید گفت که اینگونه طبایع هزاران فرسنگ از خود گذشته و فداکاری کاری که لازمه خدمتگذاری در این موقع حساس است بدور میباشد (تیمورتاش - صحیح است)

افسوس اغلب این آقایان که تا بحال مصدر مقامات حساس گردیده اند بجای درک این لذت از نعمت صلح و سازش برخوردارند و با زدوبندهای سیاسی همیشه در کلیه دستگامها رخنه کرده و حکومت میکنند برای آنها بهیچوجه الزام آور نیست که موقعیت خود را بمخاطره انداخته و بمخاطره مصالح مملکت مدتی از عمر خویش را بنام کامی و گوشه نشینی و ترقی آن امر اتوبوسرانی و رویه هم مشکلات وضع مردم تذکرات عدیده و مکرر دادیم و پس از رفتن آن دولت انتظار داشتیم با وعدههای صریحی که این دولت میدهد در وضع مردم تا اندازه ای تسهیلات فراهم شود این دولت هم مثل سلف خود حتی کار اتوبوس را نتوانست انجام دهد و باینکه یول نفق و قرض دست و پای این دولت را برای کارهای عمومی باز گذارده و آن معاذیر که برای دولت های سابق بود برای این دولت بهیچوجه نیست هیچ اقدامی که مفید بحال مردم باشد انجام نداده هر وزیر که می آید برای اینکه صورتی بکار خود دهد نتواند چند نفر را تغییر و چند نفر را بی گناه منقضی میکند و بهیچوجه بکارهای ماهوری و اصولی تغییر داند صرفاً کاروزراء تغییر و تبدیل و خرید اتومبیل و تشریفات است و اگر فی المثل از یک وزیر عزل بپرسند که علت نصب و عزل این و آن چه بود نمیتواند علت صریحی ذکر نماید بطور خلاصه این دولت و اغلب دولتهای از حسن نیت شاه سوءاستفاده میکنند و در مقابل مردم خود را از هر مسئولیتی مبرا میدانند

زیرا بعضی از وزراء و کارگردانان دولتها از کسانی هستند که بغوی تجمیع و دورویی الفت گرفته و در تمام هیئت های حاکمه بلطائف الجبل خود را دخالت داده و کارها را از جنبه جدی بطرف شوخی میکشاند باید گفت که طبع و ذات این افراد هم غیر از این حکم نمیکند زیرا اغلب از طریق صلح و سازش و مجامله و دست روی دست گذاردن و تعظیم و تکریم بی جا این مقامات را اشغال کرده اند اکثر این آقایان با هر مزاجی میسازند و با هر محیط و طبیعتی خود را سازش میدهند و باید گفت که اینگونه طبایع هزاران فرسنگ از خود گذشته و فداکاری کاری که لازمه خدمتگذاری در این موقع حساس است بدور میباشد (تیمورتاش - صحیح است)

اینکه سیاست خارجی این مملکت حالت ثابت و وضعی روشن بغیر میگیرد از این پس باید بامردمی که بسرنوشت کشور بی اعتنا نباشند و برای اعتلاء وطن خویش از هر گونه فداکاری و جان بازی سرباز نزنند همکاری نمود باید زنگ حرکت و جنبش را بصدا در آورد باید کسانی را برای نیل به هدف و آرزو های دیرینه ملی انتخاب نمود که راه قرار و سازش را از عقب سر خود خراب کرده باشند و مانند یک سرباز فداکار برای وصول بآمان ملی حاضر بتحمل همه گونه رنج و مرارت و محرومیت باشند تا کی باید بنشینیم و ناظر پیشرفت سریع دیگران باشیم ما باید روح سلحشوری را در خود زنده نگاهداریم و به نیاکان خود تاسی کرده سیادت و آفاقی را برای خود در دنیا حفظ نماییم مطالبی که بسمع همکاران محترم رسید مقدمه بود برای بیان مطلب دیگری آنچه که مراب آن داشت سکوت را برهم زنم و غیر از آنچه که گذشت حقایق را بر عرض ملت ایران و کلیه ملل آزاد جهان برسانم گفته ها و جملات ناروا و دور از انصاف دولت جمهاری شوروی است که ایستروزها علیه ما آغاز نموده اند (صحیح است) خیری که این هفته در روزنامه ها خواندم این بود که دولت اتحاد جمهاری شوروی تذکره ای بمناسبت الحاق ایران بپیمان دفاعی منطقه ای برای دولت فرستاده و طی آن ما را از الحاق باینگونه قراردادها بر حذر داشته است

در اینجا لازم میدانم نکاتی چند را در این مورد بر عرض برسانم اولاً بطوری که همه میدانند و متن پیمان مزبور هم دلالت دارد این قرارداد صرفاً برای دفاع و تقویت بنیه دفاعی کشور بوده نه تجاوز و هر مملکت مستقل می تواند برای حفظ استقلال و صیانت خود هر قرار دادی را که مناسب بحال مملکت و حافظ حدود کشور باشد با هر دولت دیگر منعقد سازد بخصوص که این قرارداد بقرارداد ناحیه بوده که با اکثر دول همجوار ایران بسته شده و به هیچ وجه جنبه تعرضی در آن دیده نمی شود

ثانیاً معنی استقلال اینست که هر دولتی بتواند در چهار دیواری کشور خویش حاکم بر مقدرات ملت و مملکت باشد و هر گونه تصمیمی را که برفع کشور تخصیص دهد آزادانه اتخاذ نموده و به موقع اجراء گذارد ثالثاً تصمیمی را که دولت ایران دائراً بالحاق بپیمان منطقه خاور میانه اتخاذ کرده طبق نص صریح مواد منشور ملل متحد است که مورد قبول کلیه دول عضو آن سازمان میباشد و کشور های ایران

شوروی هر دو عضو این سازمان میباشد و مخصوصاً دولت شوروی از این حق خود استفاده کامل نموده و با همسایگان دور و نزدیک خود از جمله کشورهای اروپای شرقی پیمان منطقه حتی پیمان نظامی هم منعقد کرده است

رئیس - آقای بهبهانی وقت شما تمام شد

بهبهانی - اگر اجازه بفرمائید ده دقیقه دیگر تمديد بشود

رئیس - آقایانی که با ده دقیقه تمديد وقت آقای بهبهانی موافقت قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد آقای بهبهانی بفرمائید

بهبهانی - ماده ۵۲ از فصل هفتم منشور ملل متحد میگوید

« هیچیک از مواد منشور وجود قرارداد های منطقه ای یا نمایندگیهایی که با امور مربوطه بقراری صلح بین المللی ارتباط دارد و در تأمین صلح ناحیه مؤثر است منع نمیشود »

بنا بر این اقدام دولت ایران بهیچ وجه با منشور ملل متحد که ضامن صلح و امنیت بین المللی است مغایرت ندارد (شوشتری - صحیح است) ولی اقدامات همسایه شمالی ما که اینک از روی کمال بی انصافی هر روز و هر شب در رادیو ها و روزنامه های خود بدولت ایران میتازد شایسته همه گونه گله مندی و اعتراض است (صحیح است)

مثل اینکه اولیای دولت شوروی فراموش کرده اند که ملت ایران ملتی مستقل و خود مختار بوده و هیچکس و هیچ دولتی حق ندارد که نسبت باعمال و تصمیمات او کوچکترین ایراد و اعتراض بنماید چنانکه دولت ایران هم بغیر حق ندارد که از پیمانهای که روسیه شوروی با دول همجوار خویش منعقد نمود گله ای نموده و اعتراض داشته باشد

بنظر من ملت ایران ملت با گذشته ای است زیرا مصائبی که از طرف همسایه شمالی در طی چندین سال اخیر بخصوص باوارد آورده همه را بدیده اغماض نگریسته است و اگر تا بحال این گذشته را نمیکرد دولت شوروی دیگر حالا بخود اجازه نمیداد در مورد یک قرارداد داخلی اعتراض و باخطاری ارسال دارد

باینکه ما صد ها قرارداد مودت و دوستی طی قرن و سالیان دراز با دولت شوروی بسته بودیم و با اینکه در زمان دولت مرحوم فروغی پس از واقعه شوم سوم شهریور قرارداد رسمی منعقد نموده بودیم و با اینکه خود جناب استالین در کنفرانس طهران رسماً استقلال ما را تضمین نموده بود و با آنکه هنوز امضای او خشک نشده بود در شمال قشون سرخ برای تخلیه قسمتی از خاک عزیز کشور ما قواوت بخرج میداد و میل نداشت که خاک کشور را با سانی ترک

گوبد و حتی برای اینکه دولت وقت را راوادار بتسلیم نظریات خود کند نیروهای مسلح خویش را تانکها و دروازه های قزوین پیش راندند (صحیح است) ولی خدای بزرگ ایران و تصمیم راسخ شاهنشاه ما و فداکاری و جانبازی ملت غیور و وطن پرست و ارتش دلیر ما از اقدام تجاوز کارانه آنان جلوگیری بعمل آورد

در آن موقعیکه پیشه روی و غلام یحیی و خانیان دیگر در آذربایجان و کردستان بکمک همسایه شمالی مشغول تاخت و تاز و قتل و غارت و تاراج اموال و تجاوز بنوامیس مردم بودند اگر کمک ذقیمت سازمان ملل متحد و بخصوص دولت امریکو حملات دلیرانه ارتش ایران نبود سرنوشت قسمتی از خاک شمال ایران غیر از این بود که میباشد (کریمی - کردهای آذربایجان بودند در کردستان خبری نبود) (قنات آبادی - ایشان اطلاعات جغرافیایشان کم است) چندی ماحق داریم و حق خواهیم داشت با کسانی اتحاد و پیمان دوستی به بندیم که در موقع سختی و سیاه روزی بکمک ملت ستمدیده ما شتافتند و ما را از شر متجاوزین واقعی نجات بخشیدند اگر استعمارگران حقیقی خیال کرده اند که ما مانند روزگار گذشته در خواب عمیق و خرگوشی فرو رفته ایم و میتوانند ما را غافلگیر نموده و نقشه های تحریک آمیز خود را بموقع اجراء گذارند در اشتباه مضغنند ما دعا میکنیم و ثابت مینمائیم که ملتی بیدار و هوشیار بوده و دوستداران حقیقی خود را چنانکه باید میشناسیم و از اخطار و تذکرات هیچ دولتی بیم وهراسی نداریم

ما حتی حاضریم برای حفظ موجودیت خویش و شرافت ملی و نگهداری و دایع موروثی تا آخرین فرد ایرانی را قربانی دهیم و از برای نایستیم اگر چند نفر از شما بی شرم و منحرف در چند سال اخیر تحت تلقینات شوم و زننده بعضی تبلیغات گمراه کننده واقف شدند بعدالذات آنها هم با شتاب خودی بردند و دائماً تمام خود را اعتراف میکنند جوانان با غیرت و معتصب ایرانی و مقدمین قیامهای ملی اخیر که توانستند مشقت محکمی بدشان اجابت بکوبند دیگر اجازه نخواهند داد برای همیشه صحنه های شرم آور گذشته در شهرهای ایران تکرار شود این تصمیمات با ضمانت خون عده زیادی از جوانان مسلمان وطن مادر ککتیبیه معروف قیام ملی ۲۸ مرداد منقوش شده و آثار آن باین زودی های زود ازل و جان ایرانی معصوم و نابود نخواهد شد

ما معصوم هستیم که قیمت خون خود کلیه سرحدات ایران را باستانی کنیم و دیگر مجال نخواهیم داد که دست نشاندگان اجانب تحت لوای آزادیخواهی مملکت ما را از شاهراه ترقی منحرف ساخته و بظرف نیستی و فساد سوق دهند ولی در عین حال

متجاوز ب حقوق دیگران نبوده و هر چه میکنیم برای دفاع از وطن و حفظ قوانین ملی خودمانست و این حق طبیعی برای تمام ملل شناخته شده و از بدیهی ترین حقوق هر ملت مستقل میباشد (احسن است)

قنات آبادی - ماده ۸۷

میر اشرفی - ماده ۸۷

رئیس - آقای بهبهانی يك جمله ای در نطق شما بود که: اقلیت عجزول با احساس خطری از پسا در می آید مقصودتان از اقلیت اقلیت مجلس بود؟ چه اقلیتی بود؟

بهبهانی - اقلیت در مجلس است در جای دیگر نیست

رئیس - پس اجازه آقایان برای استفاده از ماده ۸۷ محفوظ است (قنات آبادی - اجازه بدهید توضیح بدهم) حق شما محفوظ است آقای حائری زاده بفرمائید

حائری زاده - در مذهب ما واجب دوجور است یکی واجب کفائی است و یکی واجب عینی واجب کفائی این است که اگر يك پیش آمده شد يك مسلمان انجام وظیفه کرد برای همه کفایات میکند يك واجب عینی است که هر کس باید وظیفه اش را انجام بدهد نماز واجب عینی است بر هر فردی واجب است و آن واجب کفائی هم اگر هیچکس پیدا نشد برای آن کس که پیش آمده کرده مثل واجب عینی میشود خدا شاهد است من این موضوعی را که مدتی است میان پشت تربون در مجلس میگویم يك واجب کفائی بوده که حالا عینی شده است من باید بیایم و در اطراف مسائل که همه در این کار ذی علاقه هستیم صحبت کنم سابقاً من گفتم دولتی که تعجیل با اکثریت میباشد در سایه هو و جنجال و قلندری میل دارند خر خود را از پل بگذرانند اگر معیوت از اکثریت باشند و الهام از اکثریت بگیرند با ثبات نامشودت و با موقع شناسی کار را از پیش میبرند این از مطالبی بود که قبلاً بر عرض آقایان رساننده ام فشار و سلب آزادی با استفاده از تمایل ملل منافی است باید مردم آزاد باشند در روزنامه ها حرف خودشان را بنویسند و در مجامع نطقهای خودشان را بکنند نه اینکه و کین مجلس در اظهار عقیده آزاد نباشد فرماندار نظامی او را بگیرد پس گردش بزند بدهم او را از آنجا بیرون کشند این جور آزادی فایده ای ندارد اگر حکومت میخواهد متنگی با اکثریت باشد باید مردم هم در اظهار عقیده مثبت و منفی آزاد باشند نه اینکه مردم در فشار باشند مردم را در حکومت نظامی بگیرند و حبس کنند یکروز هم بدون حکومت نظامی نتوانیم زندگی کنیم یا طبق قانون امنیت اجتماعی جناب دکتر مصدق بنشینند و چند نفر را بزم کنند یا بظرف و اعتراف بفرستند این مسئله يك قدری با حکومتی که معیوت از اکثریت باشد منافات دارد این حکومتی است که تعجیل با اکثریت است و میخواهد

بها و و جنجال و صحنه سازی و حقه بازی يك جریانی را بیاید باسم ملت ایران بگذرانند برود در خارج قرار داد بکنند اشخاص رسمی هم باشوند توی روزنامه ها تلگرافات تبریک و از این حرفها بنویسند در صورتیکه يك جلسه مشورتی در کمیسیون امور خارجه مجلس شورای ملی تشکیل نشود مگر اینکه یکروز اطلاع بدهند که ما اینکارها را کرده ایم این حکومت، حکومت تجلی است بملت ایران حکومت معیوت از ملت ایران نیست باین ادله و شواهد و این موضوعی که حالا مطرح است من از ناطق اول خیلی تشکر میکنم ولی تعجب میکنم که این مطالب را فراموش کرده اند که در موقع قرارداد گلستان و ترکمن چای چه بلاهایی بسر ایران آوردند ما درباره این پیمان ها خیلی حرفها داریم و امروز اگر میخواهیم با آنها عهد نامه بنویسیم باید در اطرافش بحث کنیم ما باید با کسانی که میخواهیم عهد نامه بنویسیم ببینیم قولشان، قرارشان رفتارشان و دوستیشان چیست، بچه درد ما میخورند، چه فایده ای دارند این جناب انگلیس که اینجا وارد شده؟ همسایه ماست؟ کجا همسایه ماست؟ این بزرگوار است که عهدنامه با ما داشت و در بیست و شش روز سر زده شبانه مثل دزد ریختند بمملکت ما اینها مگر انگلیسها نبودند؟ باید در اطراف این مسائل و اینهایی که میخواهد با آنها قرار داد ببینید باید بحث کنیم و ببینیم چکاره اند من جربالمعرب حلت به التدامه ما مگر هم عهد با انگلستان نبودیم؟ مگر ما قرار داد سعد آباد با آنها و عراقی ها نداشتیم؟ اثراتش را دیدیم فایده اینکارها پیمان چیست؟ آن آرزو هم عرض کردم هر وقت مطرح شد من قرارداد را میآورم و تمام اصول و موادش را بر عرض آقایان میرسانم ما قرار داد نظامی هم با همسایه هامان داشتیم ولی موقع عمل یکشاهی ارزش نداشت روی کاغذ بود در مجموعه دوره یازدهم مجلس است که در تاریخ ۱۲۲۵

۱۳۱۶ آن عهدنامه موسوم بعهدنامه سعد آباد گذشته و نتیجه اش را هم ما دیدیم با انگلیسها از قدیم هم عهدنامه داشتیم عمل آنها را دیده ایم بن يك کتابی است که در جلسه آتیه میآورم و این را خیلی متشکر از رئیس محترم مجلس سنا که ایشان موقعیکه در برلین تشریف داشتند يك اسنادی مال انگلیسها را گراور کردند آن کتاب باسم کشف تلبیس است که دوستی و رفاقت و ثبات قولی و همه چیز انگلیسها درش خوب روشن شده است خوش قولی آنها اسنادش پر است توی دنیا اگر ۱۵۰ سال تاریخ خودمان را ورق بزنیم ببینیم چه بلاها بسر ملت ایران آورده اند (یکی از نمایندگان - حالا پشیمان شده اند) قراردادها را باید دید برای هوس منعقد میکنیم یا برای نتیجه؟ ما چهار نفر که

می نشینیم با هم يك قرارداد میکنیم، آن چند نفریکه بعنوان اقلیت عهد و میثاق داشتیم من از قناتیم خیلی متشکر و ممنونم و ارادتی که قبلاً با آقایان داشتم حالا هم بجای خودش باقی است برای اینکه آرزو اتفاقات روی مخالفت با دولت بود با آقایان هم عهد و میثاق داشتیم آقایان هم مخالف بودند بعضی مسائل هم با هم مشورت نمیکردیم اختلاف سلیقه ای داشتیم بعد دیدیم يك مسئله ای پیش آمده که است که خیلی مهتم از دولت و این حرفها است و نسل های آتیه بما لعن و نفرین خواهند کرد ایمان و عقیده هر کس محترم است نمیشود در این جور مسائل اقلیت را تابع اکثریت کرد این بود که نشستیم گفتیم و موضوع انجلاش را تصویب کردیم گفتیم هر کس روی عقیده و فکر خودش هر جور مصلحت میدانند عمل بکنند و رفاقتان هم بجای خودش هست در بعضی مسائل هم آزاد بودیم بسلیقه خودمان هر حرفی بزنیم ولی در این موضوع خواستیم منحل بشود دولت زورمند در نیا هستند دولت ستمدیده هم هستند ما از ستمدیده ها هستیم من این قرار داد را هر چه فکر کردم دیدم نه همه از ستمدیده ها هستند که دور هم جمع میشوند و نه زور مندا - معامله ما با انگلیس معامله فیل و فوجان است در يك کمیسویی که طبق آن قرارداد کردیم میشینند پنج وزیری که از این پنج مملکت هستند البته یکی از وزرای محترم ایران هم در آنجا حضور خواهند داشت یکی هم وزیر عراق خواهد بود یکی هم وزیر ترک و یکی هم وزیر پاکستان است و یکی هم وزیر جناب انگلیس که حضور خواهد داشت در این کمیسیون پنج نفری من میخواهم به بینم رأی کی اجراء میشود ما افسار خودمان را بدست کسی داریم را تحویل چه جریانی داریم میبیم؟ این ها يك مسائلی است که باید رویش مطالعه شود و بحث شود روی هوس نمیشود کار کرد و بگذرد قرار داد اینها خبر بدهند به مجلس شورای ملی که ما رفتیم قرارداد بستیم بنده طرفدار این هستم که از این ضعف و ناتوانی باید ملل شرقی خاصه مسلمین بیرون بیایند تا ما ضعیفیم کتک خواهیم خورد يك شهری هست حالا ممکن است من درست بلد نباشم میگوید

گریباً دهه تان ورنیانی کشدم من که بایست بپریم چه بیانی چه بیانی آقایان اگر خدای نکرده جنگی پیش آمد کرد این مملکت پایمال ولگد کوب زورمند خواهد شد اشتباه نکنید هیچ پیش خودتان وسوسه و احتیاط نکنید چه بیطرف باشید چه با طرف باشد چه بازورند ما

بنازید چه باضمینان بسازید اگر خدای نکرده جنگی پیش آمد کرد لنگد کوب این ملت بدبخت است که در برابر سیل خانه خودش را مجبور است سازد

دکتر بیناد - ولی جناب آقای حاجزاده خودتان جواب خودتان را فرمودید که چه ملحق بشویم چه نشویم لگدمال خواهیم شد بنده اتخاذ سند میکنم

رئیس - آقای دکتر بین الانین صحبت نکنید

حائری زاده - ما باید ببینیم باچه اشخاص و برای چه قرارداد میکنیم یکدستی داریم آقای سرلشکر ارفع او یک تری دارد که باید آسایشی ها باهم دیگر متعده شوند با اصطلاح ایشان آسیا گروه من مخالف با نظر ایشان نیست ولی فکر کرده مسلمانین که در دنیا هستند و مثل یک سلسله زنجیری از وسط چین تا وسط آفریقا بهم اتصال دارند و همه هم صدمه دیده از دول زورمند هستند اگر ماسمی کنیم همه باهم دیگر متعده بشوند مثل ممالک متعده آمریکا که حدود مرز و گمرک و این حرفهاوند کرده در داخله آنها نیست در داخله ما هم نباشد ما فقط حدود مرزمان با کمونیستها و دول سرمایه داری باشد این صلاح ماست که از این ضعف و زبونی که ملل شرقی دارند بیرون بیاییم همه مجبور بشویم دفاع از حق و حیات خودمان بکنیم من آنرا موافقم ولی من می گویم دول زورمند را چرا واردشان میکنیم؟ اگر دول زورمند را وارد کردید با این منشوری که دارید همه دول زورمند هم توی آن سازمان ملل متحد هستند آقایان هم هستند هر چه تکلیف معلوم کردند عمل میشود اگر نباشد اول زورمند برویم سازش کنیم جناب انگلیس متحصراً نیست پنج دولت هستند که حق و تودارند آنها دیگر فراموش شده اند (میر اشرفی) آنها هم توی شکم انگلیس هستند چنین نیست انگلستان حیانتش این هرج و مرج دنیا بسته است اگر بین آمریکا و اتحاد جماهیر شوروی حسن تفاهم پیدا شد انگلیسی دیگر وجود ندارد و اگر جنگ شد و یکی از آنها نابود شد باز انگلیسی وجود ندارد انگلستان طرفدار همین وضع بلشوی دنیاست که همین اوضاع باشد تا آقایان اومعوض بمانند ما نباید آلت آنها بشویم ما بایستی فکر خودمان را بکنیم فکر آینده خودمان را بکنیم یک دهه است که مصالح ایران مقتضی است که بدون زورمند که یک منافع اقتصادی در ایران پیدا کرده اند قرارداد داشته باشند آمده اند چندین دولت که میانی همان وقت وارد از آمدی برنده ماساری اینکه خدا کبر استقاده را از منابع ترونی خودمان بکنیم و آنها با ما در این قسمت اشتراک منافع دارند که اگر ایران این آبرام و راحت باشد آنها پیش نمیتواند

انتفاع ببرند با آنها برویم سازش کنیم آن يك تری است که من وارد آن بحث نیستم و اظهار عقیده هم نمی کنم و موافق آنهم نیستم یا تری است که ضعیف باید با هم دیگر دست بکلی بکنند تا قوی بشوند وزیر بازر و وظلم نروند آن ترم در این قرارداد که آقایان بسته اند نیست غیر از این دو ترم غلط است پس چرا ما برویم دنبالش که آلت اجرای مقاصد دیگران باشیم که اگر اتحاد جماهیر شوروی وسیله فراهم کرده که اسلحه بفرشود ایران را هم بگیرند که این هم يك مهره شطرنج است که او را گذاشتیم جلوی آن من مخالف این هستم که ما مهره شطرنج و آلت دیگران باشیم ما باید مصلحت خودمان را فکر کنیم و ببینیم مصلحت ما چیست و دنبال آن برویم این يك تری است که بحث دارد مطالعه دارد يك چیزی نیست که بی مطالعه برویم يك کاری بکنیم ما باید در اطراف این قرارداد که مذاکره اش هست دقت کنیم باید ببینیم منافعت چیست؟ مضار چیست؟ مضار خیلی پیش من روشن است یکی از مضار این است اگر یکی از دول زورمند وارد این جریان شد دولتانی که با او اختلاف دارند زورشان بالاغ نمیرسد بالانش را میچسبند و اسباب زحمت ما را فراهم میکنند و این صلاح ما نیست یکی از مضار همی که برای ما ایجاد میکنند فشار اقتصادی است که ما وارد میشود ما میخواهیم مثل ترکیه فشار اقتصادی ببینیم چرا باید آمریکائی مینویسند که ترکیه در آستانه ورشکست است و راست هم میگویند برای اینکه تمام حواش رفته روی قشون و اسلحه کارهای اقتصادی خوابیده شامس بازی که میخواهید دعوت کنید این سرباز پشت گاو آهن دارد برای شما گندم تولید می کند وقتی او را بسازی بردید دستگاه تولید شما روی هم می خوابد ما باید اطراف قضایا را نگاه کنیم فقط بکطرف قضیه را نگاه نکنیم مضار این قرارداد یکی دواته صدان نیست در موقع خودش ممکن است بیشتر صحبت کنیم در این موضوع ما این قراردادی که بستیم می خواهیم عمل کنیم یا عمل نکنیم؟ اگر مثل قرارداد سعد آباد است که نخواستند آقایان عمل بکنند و یک چیز دروغی بهم دیگر گفتند که خوششان بیاید اینجا ما اگر نمیخواهیم عمل کنیم و یک چیزی میخواهیم بگوئیم که دیگران خوششان بیاید وضعتا دول زور گو ما را مهره شطرنج قرار دهند و ما را جلو و عقب ببرند من این را مقید نمی دانم مسلمان باید به هدو میناق خودش ثابت باشد این یکی از اصول مسلمان اسلام است که مسلمان باید به هدو خودش وفا بکند نمیشود ما عهد ببندیم و وفا نکنیم و عهد با کسانی که ببندیم که امتحان کردیم آنها وفای به عهد نمیکنند و ما محتاج باشیم وفای

متکی بماند هستند روی حساب دوتا دوتا چهارتا است آنها روی منافع و مضار حساب میکنند نه دین سرشان میشود و نه میناق ولی اسلام و ملل اسلامی متکی به بیادری روحی و معنوی هستند در ذین اسلام مضائل شیائتی و اقتصادی تابع منافع روحی و معنوی است که آنها معتقد نیستند اما متأسفانه آن شگلی که باید در دنیا اسلام معرفی کنند هگش عمل کرده اند يك دسته کشیشهای که در خنک صلیبی با اسلام طرف بودند يك فجابی که مربوط به بعضی از مسلمانین فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد و فرمایند

حائری زاده - مادر این قرارداد اگر شوخی باشد و عمل نکنیم ضرر اخلاقی داریم اگر جدی باشد و عمل بکنیم ضرر مادی و اخلاقی هر دو داریم اینست که با این صورتی که آمده و بگوش من میخورد و در مجلس سنا هم تلگرافی و برقی گذرانده اند و آقایان هم تشریف آورده اند و منتظر نخست وزیر هستند که لایحه اش را بیاورد اینجا این معامله قبل و فنجان است مابیشتر ملعبه بعضی سیاستهای خارجی واقع میشدیم شما کتابهای آبی را که مرحوم سردار سعد بختباری ترجمه کرده است بنده ترجمه امایش را دارم مطالعه فرمایند این آقایان انگلیسها باروسها در تمام مسائل و مراحل همکاری و همفکری میکردند و فشارشان را به ملت ایران وارد می آوردند من جلوتر هم عرض کردم که انگلستان رویه اش در ممالک شرقی رویه ایست که اولوی درست می کند از آن اوامی ترسانند اینها را برای استمرار خودش

مهم ملکتی چیزی نیست که ماروی هوی و هوس برویم و فوری به لوی میزی بشینیم يك مهمانی بیاید و یکی هم باز بدیش برود يك ملت را اسیرش بکنند يك دمه در این دیدن باز دیدها به بینیم خیلی چیزهای مارفته حالان نمیخواهیم بحث بکنیم ما يك قدری باید فکر بکنیم که این ملکت مال ما نیست مانسل آیتده هم هست و این امانتی است که بدست ما سپرده شده است اگر خودمان را وکیل ملت ایران میدانیم بنده چند بار وکیل ملت ایران بوده ام حالا هم بنام يك ایرانی این مطالب را بر عرض آقایان میرسانم که آقایان شما که این قرارداد را بنام ملت ایران می خواهید ببندید باید يك چیزی باشد که با ملت ایران تماس گرفته باشید نه اینکه فردا جوان ها و بچه های مردم را بگیریم تحت سلاح مالیاتوارا هم زیاد کنید باین عنوان که خرج میزند ولی در پشت دروازه مردم را تحت میکنند چطور ما انتظار داریم که در بیهان و سیرجان نروند مردم را تحت کنند آقای سلطانی خیال میکنم میگفت يك قانلی در جهان قتل کرده و تفنگ روی دوشش است و در دراهم بود (سلطانی بنده عرض نکردم) نمیدانم من که آنجا نبودم هر چیزی آنجا اتفاق افتاده من که نمیدانم یکی از آقایان همچو بیانی کردند حالا ممکن است آقای سلطانی نبوده اند شاید قالب مثالی ایشان بوده است غرض من این بود که این دولت بی مطالعه رویه ای اتخاذ کرده که ما و نسلهای آتی را از رحمت میاندازد من فعلا چون می بینم آقایان همها هستند که از مجلس نتیجه آخرشان را بگیرند من از دیشب تا حالا يك فکری بخاطرم رسیده است که چون تصمیم نگرفته ام مرصی نمیکم ولی وقتی تصمیم گرفتیم پشت تریبون عرض می کنم که با این طرز کار کردن بار بمنزل نمیرسد

بعضیت ملکت ماروی هوی و هوس اداره میشود روی مصالح اجتماع که بحث شونده بینیم مصلحت چیست آن روز هم عرض کردم موقعیکه جناب وزیر خارجه ما که مرتب بارویا میرود دمه اول که بارویا میرفت با ایشان گفتم که این بحث ها بگوش ما میخورد ایشان را چند دمه دعوت کردیم گفتیم که حرفهای بگوش ما میخورد این حرفها چیست ایشان بکلی يك بیاناتی فرمودند مثل این که این مسئله باید برای دنیا روشن باشد ولی ملت ایران مخصوصاً اعضاء کمسیون امور خارجه نامعرب هستند و نباید بدانند که موضوع چیست در سؤالی هم که من کردم آقایان همینطور در جلسه خصوصی حاضر شدند نه در جلسه کمسیون حاضر شدند مگر اینکه یکدفعه جناب آقای نخست وزیر اطلاع دادند که ما یک کارهایی کردیم من یاد جناب آقای دکتر مصدق افتادم که وزیر خارجه اش يك روز آمد گفت که ما قطع رابطه کردیم من گفتم ما با انگلیسها هیچ رابطه ای نداریم ولی قطع رابطه نباید ما چه بود برای ما گفت مگر شما طرفدار این قانون نساد هستید و شروع کرد به جویگری و گفت مگر شما میخواهید این لایحه های جاسوسی باز باشد من گفتم که آقا من نمیگویم که این لایحه های جاسوسی باز باشد ولی آن انگلیسی هائی که شرافتمند بودند و بنفع ملکت خودشان

در خارومیهان و با نتیجه در دنیا كك خواهد کرد (صحیح است) صرفاً این پیمان جنبه دفاعی دارد و مقصد تعرض به بیج ملکتی نداریم (صحیح است) و همه آرزو مندیم که این روابط دوستانه ای که بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی برقرار است خوشبختانه برقرار باشد و در تحکیم آن کوشا خواهیم بود (انشاء الله) امیدواریم که این پیمان مورد تصویب مجلس شورای ملی واقع شود و انشاء الله همگی با سر بلندی و افتخار در پیشگاه ملت خواهیم بود (صحیح است)

رئیس - تقاضای آقای نخست وزیر منطبق بر ماده ۷۷ نظامنامه است نامه ای که از مجلس سنا رسیده است در این موضوع قرائت میشود و بعد فوریت مطرح میشود (شرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی لایحه شماره ۱۳۶۴-۱۸۰۱۳۶۴ ر ۱۳۳۴۴ دولت راجع بالحاق دولت ایران به پیمان همکاری متقابل منعقد بین دولتین عراق و ترکیه که در جلسه روز چهارشنبه ۱۹ مهر ماه ۱۳۳۴ با قید فوریت تقدیم گردید پس از تصویب فوریت در دو جلسه صبح و عصر روز چهارشنبه ۲۶ مهر ماه ۱۳۳۴ مطرح گردید و بتصویب رسید

اینک برای تصویب آن مجلس محترم بضمیمه ایفاد میگردد

نایب رئیس مجلس سنا - دکتر سعید مالک

پیمان همکاری متقابل بین ترکیه و عراق

نظر باینکه روابط دوستانه و برادرانه موجود بین عراق و ترکیه بیوسه در حال توسعه است و بمنظور تکمیل عهدنامه دوستی و حسن جوار و منعقد بین اعلیحضرت پادشاه عراق و حضرت رئیس جمهور ترکیه که در تاریخ ۲۹ مارس ۱۹۴۶ در آنکارا با امضاء رسیده است و بموجب آن طرفین تصدیق نموده اند که صلح و امنیت بین دو کشور تفکیک ناپذیر از صلح و امنیت جهانی و بخصوص ملل خاورمیانه بوده و این امر اساس سیاست خارجی آنها را تشکیل میدهد

طرفین متعاهدین معظمتین متعهد میشوند که هیچگونه تعهد بین المللی که منافای با پیمان فعلی باشد قبول نکنند

ماده ۵ - این پیمان برای الحاق هر یک از دول اتحادیه عرب با هر یک از کشورهای دیگری که به امنیت و صلح این ناحیه علاقتند هستند و طرفین متعاهدین معظمتین آن کشور را برسمیت کامل شناخته باشند باز خواهم بود

الحاق از تاریخی رسمیت دارد که سند الحاق بوزارت امور خارجه عراق تسلیم شده باشد

هر دولت عضو که ببینان فعلی ملحق شود میتواند بر طبق ماده ۱ باینک یا چند

مهم ملکتی چیزی نیست که ماروی هوی و هوس برویم و فوری به لوی میزی بشینیم يك مهمانی بیاید و یکی هم باز بدیش برود يك ملت را اسیرش بکنند يك دمه در این دیدن باز دیدها به بینیم خیلی چیزهای مارفته حالان نمیخواهیم بحث بکنیم ما يك قدری باید فکر بکنیم که این ملکت مال ما نیست مانسل آیتده هم هست و این امانتی است که بدست ما سپرده شده است اگر خودمان را وکیل ملت ایران میدانیم بنده چند بار وکیل ملت ایران بوده ام حالا هم بنام يك ایرانی این مطالب را بر عرض آقایان میرسانم که آقایان شما که این قرارداد را بنام ملت ایران می خواهید ببندید باید يك چیزی باشد که با ملت ایران تماس گرفته باشید نه اینکه فردا جوان ها و بچه های مردم را بگیریم تحت سلاح مالیاتوارا هم زیاد کنید باین عنوان که خرج میزند ولی در پشت دروازه مردم را تحت میکنند چطور ما انتظار داریم که در بیهان و سیرجان نروند مردم را تحت کنند آقای سلطانی خیال میکنم میگفت يك قانلی در جهان قتل کرده و تفنگ روی دوشش است و در دراهم بود (سلطانی بنده عرض نکردم) نمیدانم من که آنجا نبودم هر چیزی آنجا اتفاق افتاده من که نمیدانم یکی از آقایان همچو بیانی کردند حالا ممکن است آقای سلطانی نبوده اند شاید قالب مثالی ایشان بوده است غرض من این بود که این دولت بی مطالعه رویه ای اتخاذ کرده که ما و نسلهای آتی را از رحمت میاندازد من فعلا چون می بینم آقایان همها هستند که از مجلس نتیجه آخرشان را بگیرند من از دیشب تا حالا يك فکری بخاطرم رسیده است که چون تصمیم نگرفته ام مرصی نمیکم ولی وقتی تصمیم گرفتیم پشت تریبون عرض می کنم که با این طرز کار کردن بار بمنزل نمیرسد

وضعیت ملکت ماروی هوی و هوس اداره میشود روی مصالح اجتماع که بحث شونده بینیم مصلحت چیست آن روز هم عرض کردم موقعیکه جناب وزیر خارجه ما که مرتب بارویا میرود دمه اول که بارویا میرفت با ایشان گفتم که این بحث ها بگوش ما میخورد ایشان را چند دمه دعوت کردیم گفتیم که حرفهای بگوش ما میخورد این حرفها چیست ایشان بکلی يك بیاناتی فرمودند مثل این که این مسئله باید برای دنیا روشن باشد ولی ملت ایران مخصوصاً اعضاء کمسیون امور خارجه نامعرب هستند و نباید بدانند که موضوع چیست در سؤالی هم که من کردم آقایان همینطور در جلسه خصوصی حاضر شدند نه در جلسه کمسیون حاضر شدند مگر اینکه یکدفعه جناب آقای نخست وزیر اطلاع دادند که ما یک کارهایی کردیم من یاد جناب آقای دکتر مصدق افتادم که وزیر خارجه اش يك روز آمد گفت که ما قطع رابطه کردیم من گفتم ما با انگلیسها هیچ رابطه ای نداریم ولی قطع رابطه نباید ما چه بود برای ما گفت مگر شما طرفدار این قانون نساد هستید و شروع کرد به جویگری و گفت مگر شما میخواهید این لایحه های جاسوسی باز باشد من گفتم که آقا من نمیگویم که این لایحه های جاسوسی باز باشد ولی آن انگلیسی هائی که شرافتمند بودند و بنفع ملکت خودشان

در خارومیهان و با نتیجه در دنیا كك خواهد کرد (صحیح است) صرفاً این پیمان جنبه دفاعی دارد و مقصد تعرض به بیج ملکتی نداریم (صحیح است) و همه آرزو مندیم که این روابط دوستانه ای که بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی برقرار است خوشبختانه برقرار باشد و در تحکیم آن کوشا خواهیم بود (انشاء الله) امیدواریم که این پیمان مورد تصویب مجلس شورای ملی واقع شود و انشاء الله همگی با سر بلندی و افتخار در پیشگاه ملت خواهیم بود (صحیح است)

رئیس - تقاضای آقای نخست وزیر منطبق بر ماده ۷۷ نظامنامه است نامه ای که از مجلس سنا رسیده است در این موضوع قرائت میشود و بعد فوریت مطرح میشود (شرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی لایحه شماره ۱۳۶۴-۱۸۰۱۳۶۴ ر ۱۳۳۴۴ دولت راجع بالحاق دولت ایران به پیمان همکاری متقابل منعقد بین دولتین عراق و ترکیه که در جلسه روز چهارشنبه ۱۹ مهر ماه ۱۳۳۴ با قید فوریت تقدیم گردید پس از تصویب فوریت در دو جلسه صبح و عصر روز چهارشنبه ۲۶ مهر ماه ۱۳۳۴ مطرح گردید و بتصویب رسید

اینک برای تصویب آن مجلس محترم بضمیمه ایفاد میگردد

نایب رئیس مجلس سنا - دکتر سعید مالک

پیمان همکاری متقابل بین ترکیه و عراق

نظر باینکه روابط دوستانه و برادرانه موجود بین عراق و ترکیه بیوسه در حال توسعه است و بمنظور تکمیل عهدنامه دوستی و حسن جوار و منعقد بین اعلیحضرت پادشاه عراق و حضرت رئیس جمهور ترکیه که در تاریخ ۲۹ مارس ۱۹۴۶ در آنکارا با امضاء رسیده است و بموجب آن طرفین تصدیق نموده اند که صلح و امنیت بین دو کشور تفکیک ناپذیر از صلح و امنیت جهانی و بخصوص ملل خاورمیانه بوده و این امر اساس سیاست خارجی آنها را تشکیل میدهد

طرفین متعاهدین معظمتین متعهد میشوند که هیچگونه تعهد بین المللی که منافای با پیمان فعلی باشد قبول نکنند

ماده ۵ - این پیمان برای الحاق هر یک از دول اتحادیه عرب با هر یک از کشورهای دیگری که به امنیت و صلح این ناحیه علاقتند هستند و طرفین متعاهدین معظمتین آن کشور را برسمیت کامل شناخته باشند باز خواهم بود

الحاق از تاریخی رسمیت دارد که سند الحاق بوزارت امور خارجه عراق تسلیم شده باشد

هر دولت عضو که ببینان فعلی ملحق شود میتواند بر طبق ماده ۱ باینک یا چند

وضعیت ملکت ماروی هوی و هوس اداره میشود روی مصالح اجتماع که بحث شونده بینیم مصلحت چیست آن روز هم عرض کردم موقعیکه جناب وزیر خارجه ما که مرتب بارویا میرود دمه اول که بارویا میرفت با ایشان گفتم که این بحث ها بگوش ما میخورد ایشان را چند دمه دعوت کردیم گفتیم که حرفهای بگوش ما میخورد این حرفها چیست ایشان بکلی يك بیاناتی فرمودند مثل این که این مسئله باید برای دنیا روشن باشد ولی ملت ایران مخصوصاً اعضاء کمسیون امور خارجه نامعرب هستند و نباید بدانند که موضوع چیست در سؤالی هم که من کردم آقایان همینطور در جلسه خصوصی حاضر شدند نه در جلسه کمسیون حاضر شدند مگر اینکه یکدفعه جناب آقای نخست وزیر اطلاع دادند که ما یک کارهایی کردیم من یاد جناب آقای دکتر مصدق افتادم که وزیر خارجه اش يك روز آمد گفت که ما قطع رابطه کردیم من گفتم ما با انگلیسها هیچ رابطه ای نداریم ولی قطع رابطه نباید ما چه بود برای ما گفت مگر شما طرفدار این قانون نساد هستید و شروع کرد به جویگری و گفت مگر شما میخواهید این لایحه های جاسوسی باز باشد من گفتم که آقا من نمیگویم که این لایحه های جاسوسی باز باشد ولی آن انگلیسی هائی که شرافتمند بودند و بنفع ملکت خودشان

در خارومیهان و با نتیجه در دنیا كك خواهد کرد (صحیح است) صرفاً این پیمان جنبه دفاعی دارد و مقصد تعرض به بیج ملکتی نداریم (صحیح است) و همه آرزو مندیم که این روابط دوستانه ای که بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی برقرار است خوشبختانه برقرار باشد و در تحکیم آن کوشا خواهیم بود (انشاء الله) امیدواریم که این پیمان مورد تصویب مجلس شورای ملی واقع شود و انشاء الله همگی با سر بلندی و افتخار در پیشگاه ملت خواهیم بود (صحیح است)

رئیس - تقاضای آقای نخست وزیر منطبق بر ماده ۷۷ نظامنامه است نامه ای که از مجلس سنا رسیده است در این موضوع قرائت میشود و بعد فوریت مطرح میشود (شرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی لایحه شماره ۱۳۶۴-۱۸۰۱۳۶۴ ر ۱۳۳۴۴ دولت راجع بالحاق دولت ایران به پیمان همکاری متقابل منعقد بین دولتین عراق و ترکیه که در جلسه روز چهارشنبه ۱۹ مهر ماه ۱۳۳۴ با قید فوریت تقدیم گردید پس از تصویب فوریت در دو جلسه صبح و عصر روز چهارشنبه ۲۶ مهر ماه ۱۳۳۴ مطرح گردید و بتصویب رسید

اینک برای تصویب آن مجلس محترم بضمیمه ایفاد میگردد

نایب رئیس مجلس سنا - دکتر سعید مالک

پیمان همکاری متقابل بین ترکیه و عراق

نظر باینکه روابط دوستانه و برادرانه موجود بین عراق و ترکیه بیوسه در حال توسعه است و بمنظور تکمیل عهدنامه دوستی و حسن جوار و منعقد بین اعلیحضرت پادشاه عراق و حضرت رئیس جمهور ترکیه که در تاریخ ۲۹ مارس ۱۹۴۶ در آنکارا با امضاء رسیده است و بموجب آن طرفین تصدیق نموده اند که صلح و امنیت بین دو کشور تفکیک ناپذیر از صلح و امنیت جهانی و بخصوص ملل خاورمیانه بوده و این امر اساس سیاست خارجی آنها را تشکیل میدهد

طرفین متعاهدین معظمتین متعهد میشوند که هیچگونه تعهد بین المللی که منافای با پیمان فعلی باشد قبول نکنند

ماده ۵ - این پیمان برای الحاق هر یک از دول اتحادیه عرب با هر یک از کشورهای دیگری که به امنیت و صلح این ناحیه علاقتند هستند و طرفین متعاهدین معظمتین آن کشور را برسمیت کامل شناخته باشند باز خواهم بود

الحاق از تاریخی رسمیت دارد که سند الحاق بوزارت امور خارجه عراق تسلیم شده باشد

هر دولت عضو که ببینان فعلی ملحق شود میتواند بر طبق ماده ۱ باینک یا چند

وضعیت ملکت ماروی هوی و هوس اداره میشود روی مصالح اجتماع که بحث شونده بینیم مصلحت چیست آن روز هم عرض کردم موقعیکه جناب وزیر خارجه ما که مرتب بارویا میرود دمه اول که بارویا میرفت با ایشان گفتم که این بحث ها بگوش ما میخورد ایشان را چند دمه دعوت کردیم گفتیم که حرفهای بگوش ما میخورد این حرفها چیست ایشان بکلی يك بیاناتی فرمودند مثل این که این مسئله باید برای دنیا روشن باشد ولی ملت ایران مخصوصاً اعضاء کمسیون امور خارجه نامعرب هستند و نباید بدانند که موضوع چیست در سؤالی هم که من کردم آقایان همینطور در جلسه خصوصی حاضر شدند نه در جلسه کمسیون حاضر شدند مگر اینکه یکدفعه جناب آقای نخست وزیر اطلاع دادند که ما یک کارهایی کردیم من یاد جناب آقای دکتر مصدق افتادم که وزیر خارجه اش يك روز آمد گفت که ما قطع رابطه کردیم من گفتم ما با انگلیسها هیچ رابطه ای نداریم ولی قطع رابطه نباید ما چه بود برای ما گفت مگر شما طرفدار این قانون نساد هستید و شروع کرد به جویگری و گفت مگر شما میخواهید این لایحه های جاسوسی باز باشد من گفتم که آقا من نمیگویم که این لایحه های جاسوسی باز باشد ولی آن انگلیسی هائی که شرافتمند بودند و بنفع ملکت خودشان

دولت عضویمان قرارداد های خاص منعقد سازد .

مقامات صلاحیت دار دول مزبور بر طبق ماده ۲ اقدامات لازم را تعیین خواهند کرد و بمحض آنکه اقدامات مزبور بتصویب دول مربوطه رسید قابل اجرا خواهد شد .

ماده ۶ - همینکه حداقل چهار دولت بمضویت این بیمان در آمدند شورائی مرکب از وزرای دول مزبور تشکیل خواهد شد که در حدود مقاصد این بیمان کار کند . شورا آئین کار خود را تنظیم خواهد کرد .

ماده ۷ - این بیمان برای مدت پنج سال قابل اجراء است و برای پنج سال دیگر قابل تجدید است هر يك از اعضا بیمان شش ماه قبل از انقضاء ادوار مذکور در بالا ممکن است کتباً تمایل خود را بخارج شدن از بیمان باعضای دیگر اطلاع دهد در چنین صورت بیمان برای اعضای دیگر معتبر میماند .

ماده ۸ - این بیمان بوسیله طرفین متعاهدین بتصویب خواهد رسید اسناد تصویب هر چه زودتر در آنکارا مبادله خواهد شد و از تاریخ مبادله اسناد تصویب مرحله اجرا در میآید .

برای گواهی مراتب بالا نمایندگان مختار مذکور این بیمان را : بربری - ترکی و انگلیسی امضاء نموده اند هر سه متن متساویاً معتبر هستند و در صورت پیدایش اختلاف متن انگلیسی مرجح خواهد بود . تهیه شده در دو نسخه در بغداد دومین روز رجب ۱۳۶۳ هجری مطابق بیست و چهارم روز فوریه ۱۹۰۵

(امضاء شده) نوری السعید
از طرف اعلیحضرت پادشاه عراق
(امضاء شده) عدنان مدرس
از طرف ریاست جمهوری ترکیه
(امضاء شده) برهان الدین باش افغان
از طرف اعلیحضرت پادشاه عراق
(امضاء شده) فؤاد کورلو
از طرف ریاست جمهوری ترکیه

بغداد ۲۴ فوریه ۱۹۰۵

بیمان همکاری فوق که مشتعل بر هشت ماده است ضمیمه لایحه الحاق دولت ایران به بیمان همکاری متقابل منعقد بین دولتین عراق و ترکیه میباشد و صحیح است .

نایب رئیس مجلس سنا دکتور سعید مالک **رئیس** - بابت اول رأی گرفت که این موضوع در دستور قرار بگیرد آقایانکه با این تقاضای دولت که در دستور قرار بگیرد موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد حالا فوریت مطرح است یکی یکی اسامی آقایان را میخوانم اول باید مخالف صحبت کند آقای قنات آبادی (قنات آبادی - موافقت) آقای دولت آبادی (دولت آبادی - موافقت) آقای کریمی (کریمی - موافقت) آقای عمیدی نوری - عمیدی نوری - بنده مخالفم) بفرمائید

رئیس - البته با فوریت .
شوشتری - استدعا میکنم این نامه ای است .
رئیس - حالا وقتش نیست هر وقت وارد دستور میشویم در اول وقت لطف کنید حالام لطف کنید بیاورند
شوشتری - استدعا میکنم توجه بفرمائید
عمیدی نوری - بنده امروز بسیار خوشوقت هستم که در مقابل موضوع بسیار مهم جهانی و مملکتی که افتخار شرکت در آنرا داریم از موقع استفاده کردم چه از طرف خودم و چه از طرف فراکسیون اتفاق که در شب جلسه داشتیم و بحث کردیم عرایض فراکسیون را از نظر اصولی برض برسانم
رئیس - فوریت مطرح است فقط در فوریت صحبت بفرمائید .
عمیدی نوری - بنده مخالفم بایک فوریت و همین جهت میخوانم بحث کنم بمقیده بنده (میراشرفی - آقای عمیدی نوری تقاضای دوفوریت بفرمائید) آقایان توجه بفرمائید بنده میدانم کجا باید موافقت بود کجا باید مخالف بود بنده مخالفم از نظر اینکه لایحه دولت بایک فوریت تقدیم شده بنابراین حق دارم عرایض خود را برض نمایندگان محترم مجلس شورای ملی برسانم . کشور ایران کشوری است که از چند صد سال قبل موقعیت جغرافیائی آن بتدریج بیشتر و بهتر در پیش ملل جهان روشن و هویدا گردیده است در دو بیست سال اخیر کشور ایران در جریانات سیاسی خاصی بود که بعد از مشروطیت وضع کشور ما بصورت جدیدی در آمده که در سیاست بین المللی روز بروز جلوتر رفت در دو جنگ گذشته ایران موقعیت مخصوصی نسبت بجهت جنگ داشت اگر آقایان توجه داشته باشند جنگ جهانگیر اول و مخصوصاً جنگ جهانگیر دوم با اینکه ایران در پشت جبهه جنگ جهانی بود نتوانست از حرارت جبهه جنگ مصون بماند اثر این حرارت پشت جبهه جنگ باینجا رسید که ایران در جنگ جهانی دوم بل پیروزی لقب پیدا کرد و همه دیدیم که در چه حرارت هائی سوختیم جنگ دوم به فتح و پیروزی دول دموکراسی پایان رسید معافاً ایران نتوانست از عنوانی که برای خود یعنی راجع بیطرفی اتخاذ کرده بود استفاده کند و بیاطرفی خودش را از خطای حفظ کرده باشد راست است که ما مطالب بیطرفی بودیم در مواقعی که در پشت جبهه جنگ بودیم معنادار پشت جبهه جنگ حس کردیم که بیطرفی خودمان را نه قدرت حفظش را داشتیم و نه دولت های بزرگ جهانی بیطرفی ما را حفظ کردند .
رئیس - در اصل موضوع صحبت تکبید در فوریت صحبت کنید
عمیدی نوری - بنده عرض کردم از مخالفم) بفرمائید

نظر فوریت فقط عرض خواهم کرد در جنگ آینده ای که خدا نکند باین زودی پیش آید اگر خدای نکرده چنین اتفاقی افتاد باستی بدانیم که یکی از میدان های جنگ در مرحله اول با کمال تأسف کشور بلادیده و عزیز ماست (کاشانی - هیچ معلوم نیست) بنده اعتقاد دارم بنده وقتی که میبینم وضع جنگ سوم جهانی استنباط اینست خاصه اینکه دولوک در دنیا پیدا شده و این دولوک هم روی عقبه ای جنگ میکنند که یکی بلوک غرب است و یکی بلوک شرق و دوم موقعیت مهم یکی استراتژیک و یکی موضوع منابع نفت ایران بقدری ایران را در سیاست جهان دارای اهمیت کرده است که این موضوع بوجود آمده است بهر صورت بنده معتقد بودم که اقتضا داشت دولت ایران خیلی زود تر و بیشتر از این میتوانست این قدم بلند را برداشته باشد برای اینکه اگر این قدم بلند زودتر از این برداشته می شد ما میتوانستیم هم از نظر سیاست داخلی خودمان بهتر تقویت شده باشیم و هم در کرسیهای بین المللی حقوق خودمان را بهتر تأمین کرده باشیم از این جهت است که بنده خواستم از این موقع استفاده کرده و برض نمایندگان محترم برسانم که من و فراکسیون مساوات بایک فوریت این لایحه مخالفم و معتقد هستم هر چه زودتر بلکه با دو فوریت این لایحه از تصویب مجلس شورای ملی بگذرد .
رئیس - با فوریت باید رأی گرفت ، آقایانی که با یک فوریت موافقت قیام بفرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد بکمیسیون فرستاده میشود .
عبدالصاحب صفائی - ماده ۸۷
۴- بیانان آقای قنات آبادی طبق ماده ۸۷ آئین نامه
رئیس - در ماده ۸۷ دو نفر از آقایان اقلیت اجازه خواسته اند ، آقای قنات آبادی و آقای میراشرفی (دکتر عدل - اقلیت منحل شد) بهر دو آقایان اجازه داده میشود صحبت کنند (نقابت مراجع بشخص که نبوده) یک نفر اجازه داده میشود صحبت کند آقای شمس قنات آبادی ،
نقابت - بنده اخطار نظامنامه ای دارم **رئیس** - در چه ماده ای؟ (نقابت - در مورد ماده ۸۷) بفرمائید
نقابت - طبق ماده ۸۷ که اجازه می دهد بطرفی که اهانت شده صحبت کند . مربوط بشخص است نه اقلیت و اکثریت اگر اسم کسی برده شده و اهانت بشخص شده حق دارد دفاع کند والا با اسم اقلیت . ه نفر اجازه بخواند که صحیح نیست
رئیس - فرقی نمیکند آقای شمس قنات آبادی بفرمائید .
قنات آبادی - آقایان طابق قبل از دستور در خلال فرمایشاتشان فرمودند که مثل اقلیت عجزی که با احساس خطری

زود از پا در میآید
رئیس - کلمه بعضی هم دارد
قنات آبادی - توجه آقایان نمایندگان محترم را باین مطلبی که عرض میکنم جلب مینمایم ، در یک شرایطی روی یک اعتقاد یک مبانی یک عده شش نفری دور هم جمع شدند و شروع بکار سیاسی تحت عنوان اقلیت مجلس شورای ملی کردند و این عده در یک موارد و یک امور سیاسی داخلی و خارجی اختلاف پیدا کردند ، چون این عده منافع نبودند ، حقه باز و دروغو نبودند آمدند و نشستند و صاف بهم دیگر گفتند که ما چون اختلاف باهم پیدا کردیم و نمیخواهیم نفاق پیدا کنیم بنابراین از امروز دیگر بصورت مشکل کار نمیکنیم (احسن) این عمل و این نیتی بود که ما گرفتیم و با افتخار میکنیم بدون اینکه تأثیری در مخالفت ما با دولت داشته باشد روزی که بنده با دولت جناب آقای علاه مخالفت کردم اقلیتی وجود نداشت و تک و تنها بودم امامتافانه تقویت شده باشیم و هم در کرسیهای بین المللی حقوق خودمان را بهتر تأمین کرده باشیم از این جهت است که بنده خواستم از این موقع استفاده کرده و برض نمایندگان محترم برسانم که من و فراکسیون مساوات بایک فوریت این لایحه مخالفم و معتقد هستم هر چه زودتر بلکه با دو فوریت این لایحه از تصویب مجلس شورای ملی بگذرد .
رئیس - با فوریت باید رأی گرفت ، آقایانی که با یک فوریت موافقت قیام بفرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد بکمیسیون فرستاده میشود .
عبدالصاحب صفائی - ماده ۸۷
۴- بیانان آقای قنات آبادی طبق ماده ۸۷ آئین نامه
رئیس - در ماده ۸۷ دو نفر از آقایان اقلیت اجازه خواسته اند ، آقای قنات آبادی و آقای میراشرفی (دکتر عدل - اقلیت منحل شد) بهر دو آقایان اجازه داده میشود صحبت کنند (نقابت مراجع بشخص که نبوده) یک نفر اجازه داده میشود صحبت کند آقای شمس قنات آبادی ،
نقابت - بنده اخطار نظامنامه ای دارم **رئیس** - در چه ماده ای؟ (نقابت - در مورد ماده ۸۷) بفرمائید
نقابت - طبق ماده ۸۷ که اجازه می دهد بطرفی که اهانت شده صحبت کند . مربوط بشخص است نه اقلیت و اکثریت اگر اسم کسی برده شده و اهانت بشخص شده حق دارد دفاع کند والا با اسم اقلیت . ه نفر اجازه بخواند که صحیح نیست
رئیس - فرقی نمیکند آقای شمس قنات آبادی بفرمائید .
قنات آبادی - آقایان طابق قبل از دستور در خلال فرمایشاتشان فرمودند که مثل اقلیت عجزی که با احساس خطری

رئیس - پیشنهادات قرائت میشود (شرح ذیل قرائت شد)
ریاست محترم مجلس شورای ملی پیشنهاد میکنم عبارت زیر با آخر تبصره ه ماده ۲ قانون خالصجات علاوه شود : (کارمندان دولت در خرید باین اراضی حق تقدم خواهند داشت) حسن مکرّم
رئیس - بفرمائید
مکرّم - استدعا میکنم آقایان توجه بفرمائید ، جناب آقای وزیر کشاورزی هم توجه بفرمائید تبصره ۴ ماده ۲ میگوید در صورتی که معلوم شود هر يك از کارمندان دولت ، معلمین و کارکنان دانشگاه تهران بعنوان مختلف بیش از یک بار از زمینهای دولتی استفاده کرده باید علاوه بر استرداد عین زمین ده در صد ارزش زمین را به عنوان جریمه به دولت بپردازد صحیح است که یک جمله مجازاتی معین شده که مبادا یکی از مستخدمین دولت یا کارکنان دانشگاه یا معلمین که یک قطعه زمین گرفته باشند دو مرتبه استفاده کنند و واضح است که در این اواخر زمینهای تقسیم شده چه در یوسف آباد چه در نرنگ چه سایر قسمتها ولی بمقیده بنده ده درصد از مستخدمین دولت بیشتر نتوانسته اند استفاده کنند بنابراین من پیشنهاد کردم که بآخر تبصره ه علاوه شود که مستخدمین دولت حق تقدم و اولویت داشته باشند با رعایت تبصره ۴ که میگوید هیچکدام بیش از یک قطعه زمین حق نداشته باشند بگیرند (اردلان - و خانه هم نداشته باشند)
رئیس - آقای شوشتری بفرمائید
شوشتری - بسم الله الرحمن الرحیم البته با حسن نیت جناب آقای مکرّم هیچک از آقایان شاید شبهه نداشته باشند و نظر شما روی حسن نیت بوده اما اینکار عملی نیست چرا ؟ برای اینکه کارمندان دولت اگر بگوئیم باز نشستگان باز آنجا با عمل توأم میشود غرض از این پیشنهادها و عمل دولت و نظر نمایندگان مجلس شورای ملی آنست که این املاک خالصه از وضع فعلی که غیر از زیان و خسران برای دولت چیز دیگری در بر ندارد در دست رعایا و خورده مالکین قرار بگیرد که علقه پیدا کنند بمرمان و آبادی همانطور که شخص شاهنشاه روی ۷ هکتار ، ۸ هکتار عمل کرد اما اگر ما درست بگوئیم کارمندان دولت اولاً یکدسته از کارمندان دولت متمکن هستند ، یک دسته دیگر هم نمیتوانند عمل کنند مگر اینکه بگوئیم آنها از خدمت دولت بیرون بروند و بکار ملک بپردازند و املاک را آباد کنند چون لاشغله شأن عن شأن و در غیر اینصورت نمیشود که هم کار دولت را بکنند و هم به آبادی ملک بپردازد (مکرّم - صحبت ملک نیست صحبت اراضی شهری است)

اجازه بفرمائید راجع باراضی و ملک الان من نمیخواهم یک عرایض بکنم بدون تردید تمام نمایندگان معتقدند که کارمندان دولت آن اندازه ای که برای کادر دولت لازم است ، چون من عقیده دارم که باید فکری بکنیم برای آنها صد هزار کارمند زیادی است ولی کارمند را نمیشود بیرون کرد باید حقوق آنها باز خرید بشود و بروند بپردازند بلکه کادری من عقیده دارم و عموم نمایندگان هم عقیده دارند که باید اراضی شهرستانها برای تهیه منزل اختصاص داده شود بمنزل کارمندان برای اینکه در تمام جاها کارمندان دولت آنچه حقوق میگیرند باید گریه خانه بدهند اما این پیشنهاد جایش اینجا نیست در اینجا عمل نمیشود ما قوانین دیگر داریم و باید قانون متناقض وضع نکنیم ما قانون بانک ساختمانی را تصویب کردیم وقتی این حرفها را میگوئیم عمل آن بانک لوٹ میشود متناقض میشود مثل قوانین دیگر قوانین قضائی ما که مستشار دیوان کشور وقتی میخواهد حکمی را ابرام کند یا نقض کند نگوید که از این ماده نقض کند یا از این ماده ابرام کند و از این جهت بنده مخالفم **رئیس** - پیشنهاد آقای مکرّم دوم مرتبه قرائت میشود .
(شرح فوق قرائت شد)
رأی میگیریم پیشنهاد آقای مکرّم آقایانی که موافقت قیام بفرمائید (عده کمی برخاستند) تصویب نشد پیشنهاد دیگری قرائت میشود .
(شرح زیر قرائت شد)
پیشنهاد میکنم در تبصره اول ماده ۲ قانون فروش خالصجات بجای کلمه تقدیم این قانون تصویب قانون نوشته شود .
حسن مکرّم .
رئیس - آقای مکرّم بفرمائید .
مکرّم - عرض کنم اولاً راجع به پیشنهادی که بنده کردم و تصویب نشد بنده نه تأثیری دارم و نه تأسفی که چرا تصویب نشد اما مخالفت جناب آقای شوشتری هم وارد نبود و بیش نهاد بنده هیچ ارتباطی با ملک خالصه نداشت مربوط باراضی بود و بنظر من یک کمکی بمستخدمین دولت میشد که تصویب نشد حالا این پیشنهادی که کرده ام (دکتر بینا - مخالفتی نیست این فرمایش صحیح است) اینجا گفته شده است ، در تبصره یک عرصه و اعیانی آن در تاریخ تقدیم این قانون این کلمه «تقدیم» از نظر قانونگذاری درست نیست اشکالی هم پیدا میکند ممکن است که شش ماه دیگر چهار ماه دیگر این قانون را تصویب کنید و برگردد بمجلس سنا و در باره از مجلس سنا بیاید اینجا پس از تاریخ تقدیم این قانون درست معلوم نیست بنابراین

پیشنهاد بنده این است که از تاریخ تصویب این قانون بجای تقدیم نوشته شود
رئیس - صحیح است برای اینکه قوانین از تاریخ تصویب قابل اجرا است .
آقایانی که با این پیشنهاد اصلاحی موافقت قیام بفرمائید (اکثر برخاستند)
تصویب شد ، پیشنهاد دیگری قرائت میشود (شرح ذیل قرائت شد)
پیشنهاد مینمایم که عبارت (آب آن فروخته شود) در ماده ۲ بطریق ذیل اصلاح گردد : و فقط حقا به گرفته میشود .
شایخی - آقای شوشتری دوباره بفرمائید
رئیس - آقای شوشتری بفرمائید
شوشتری - استدعا دارم توجه بفرمائید بنده پیشنهاد را میخوانم و مختصر توضیح میدهم ، عرض کنم عبارت آب آن فروخته میشود بطریق ذیل اصلاح شود «و فقط حقا به گرفته میشود» این یک بعضی است ما در تمام اسناد و نوشتجات و معاملات شرعاً زمین و آب را وقتی مالکیت برای ملک قائم کرد در زمین موات نه در زمین بایر بیاید تعجیر که مقدمه حایزات است بکنید و بعد حایزات بشود نه از تملک اشخاص بیرون بیاید و آنوقت مورد معامله قرار گیرد و تمام آقایان فضلا و علماء میدانند که تمام معاملات ماری قه اسلام است آب فروخته نمیشود مجری البیاه فروخته میشود و حتی باین مناسبت در تمام ولایات حتی در مازندران و شمال و اسمرا میکندارند این حق که گرفته میشود حقا به است آب مالکیت اطلاق ندارد مالک مطلق بشر است که باید استفاده کند آنوقت عمل مسلم حایزاتش مرضی است احداث قناتش ، کندن نهرش حفر چاه و تعمیرات آن است که میباید حقا به بگیرند یعنی میگویند این حجرا من ساختم آب از آنجا عبور میکند نصفش مال تو نصفش مال من از این جهت برای این که بعدها اشکالی پیش نیاید و تصور میورد که توجه باین معنی نشده همان مفهوم ملکی که حقا به است نوشته شود که حقا به گرفته میشود نه آب فروخته میشود از این جهت استدعا دارم توجه بفرمائید که طبق موازین شرع اینطور اصلاح بشود
رئیس - استدلالش را بفرمائید
شوشتری - استدلال شرعی این است که آب بمطلق آب در شرع اسلام مالکیت ندارد مگر اینکه مجری البیاه فروخته میشود عمل مردم است قیمت دارد باینجهت باید حقا به نوشته شود و گرفته شود نه فروش آب تمام مشرعین هم این معنی را قبول دارند آهم بسته بنظر آقایان است
رئیس - آنوقت قنات مال کی خواهد شد؟ قنات فروش میروند؟
شوشتری - حقا به فروخته شود نه آب

رئیس - این پیشنهاد وارد نیست پیشنهاد دیگری قرائت میشود :
(شرح ذیل قرائت شد)
پیشنهاد مینمایم که در تبصره ۱ ماده ۲ بمد از کلمه احداث شده افزوده شود (بقیمت زمان ایجاد اعیانی ارزبایی الی آخر - نقابت)
رئیس - آقای نقابت بفرمائید
نقابت - عرض کنم که در این تبصره مقرر شده است اراضی که زیر اعیانی مردم است ارزبایی بشود و به صاحبان اعیانی فروخته شود ، یعنی صاحب اعیانی حق تقدم دارند این حرف صحیح است و کلام هم عملی است ولی مطلب در این است که باجه قیمتی ارزبایی کنند ، آن تاریخی که صاحب اعیانی در زمین خالصه ایجاد اعیانی کرد تا این تاریخ که شما میخواهید ارزبایی کنید غالباً ه سال ، ۱۰ سال ، ۱۰ سال ، ۲۰ سال گذشته است که امروز قیمت اراضی ترقی بسیار کرده ، زحمت صاحب اعیان باعث شده است که قیمت این زمین ترقی فاحش کرده و لهذا شما نمیایست که بقیمت امروز آن را قیمت و ارزبایی کنید و بفروشید (بکنفر از نمایندگان - او هم از زمین استفاده کرده) این خلاف عدالت است و اگر بگوئیم که در طول این مدت صاحب اعیان از این زمین استفاده کرده است استفاده سوء نبود اجازه کرده بود در مقابل اجرة المثل داده پس بهر صورت تصرف او در اعیان برخلاف ترتیب نبود و لهذا حق برای صاحب اعیان ایجاد شد که اگر عرصه را خواستید بفروشید بصاحب اعیان بفروشید بنده پیشنهاد این بود اینجا که بفرمائید ارزبایی کنند و بدون رعایت مقررات مزایه بصاحب اعیان بدهند بگوئیم که قیمت روز احداث اعیانی ارزبایی کنند نه اعلی القیم امروز .
شوشتری - اصلاح کنی اراضی که اجاره کرده بود اگر حایزات کرده بنباید بفرود .
رئیس - آقای صارمی بفرمائید
صارمی - همانطور که ابده متافه افراد را در نظر بگیریم متافه دولت هم باید در نظر گرفته بشود شخصی آمده است در چهل سال قبل یک اعیانی ساخته است مای بیستم که امروز اراضی رو بترقی است و از لحاظ قیمت اضافه پیدا میکند اگر بگوئیم در این موقعی که در نظر است به صاحب اعیانی ارفاق و مساعدت شود و زمینی که زیر اعیانی او است با فوریت - تمی - شود که مالک عرصه و اعیان بشود این را میبایم بقیمت روزی ارزبایی میکنم که اعیانی آن ایجاد شده ، در چهل سال قبل اراضی قیمت نداشته است زیرا ممکن است که اعیانی در زمینی ساخته شده باشد که

رئیس - آقای مهدوی

مهدوی - بنده تصور میکنم رعیت جاهای دیگر هم هستند که بسیار بدبخت تر هستند بنده خاطر هست در کمیسیون کشاورزی وقتی این لایحه مطرح بود یک ماده ای اضافه کردند که جاهایی که دولت ملك ندارد حق ندارد چیزی باسم حق المرتع بگیرد اما این را از ائمه دانستیم و گفتیم معنی ندارد جایی که ملكی ندارد بولی بگیرد و ازومی ندارد که ما اضافه بکنیم دولت حق ندارد در تمام مملکت حق ندارد از جاهایی که بی ربط حق آب چرو علف چر میگیرد نباید بگیرد اما این اسم خوزستان که اینجا قرار میگیرد معلوم میشود

که فقط خوزستانها بیچاره هستند خود آقای نقابت پریشب درجائی اظهار میگردند که من در بیرجند مهمان بودم به گوس و مسلماً در تمام خوزستان به بدبختی مردم سیستان نیست پس این استثناء را نگذارید (احسنت) اگر قرار است تا ۵۰ رأس گرفته نشود در تمام مملکت گرفته نشود.

رئیس - بیستها را اصلاح کرده اند قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

از رعایای املاك خالصه که تعداد گوسفندان واحشام آنها از ۵۰ رأس تجاوز ننمایند تا زمانی که خالصجات بفروش نرفته

است حق المرتع اخذ نمیشود.
نقابت

رئیس - آقایانیکه با این تبصره موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد.

رئیس - آقایان توجه کنید در تبصره گزارش کمیسیون کشاورزی ذکر شده بود تبصره ۳ آن گزارش بود در مناطقی که دولت ملك و مرتع ندارد اخذ حق المرتع ممنوع است این را در همین جا میگذاریم مشایخی - معلوم است حق ندارد بگیرد.

رئیس - حالا رأی میگیریم بماده دوم با تبصره آقایانیکه موافقت قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد.

۶- تعیین موقع و دستور

جلسه بعد - ختم جلسه

رئیس - فعلاً جلسه را ختم میکنیم جلسه آینده روز یکشنبه بماده سوم این گزارش هم میماند برای جلسه بعد و اگر گزارش کمیسیون خارجه آمد آن مطرح میشود.

(مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت